

Anonymitet og ytringsfrihet

Leserinnlegg i Dagbladet, 2011-08-2, av Nils E. Øy

”Det er en stor misforståelse at anonymitet og ytringsfrihet hører sammen”, skrev Ingvar Mæhle i sin kronikk i Dagbladet 28. juli.

I så fall må store deler av våre ærerike norske forfedre vært kollektivt rammet av samme misforståelse.

Da fridomsverket på Eidsvoll var fullført i 1814, var det nettopp blant annet retten til den anonyme ytring som var en av gevinstene. Statsrettsjuristen Peder Krabbe Gaarder (1814-1883) tolket tilstanden slik i sin kommentarutgave til Grunnloven i 1845 (modernisert av undertegnede):

”Uaktet at ordene i paragrafen (...) neppe kunne påberopes som hjemmel for anonymitet, er det likevel for lengst erkjent i frie nasjoner at et forbud mot anonymitet er like så lite nødvendig som gavnlig, ettersom det ved et slikt forbud ville legges bånd på den frie ytringsrett som trykkefrihetens hensikt krever og som Grunnloven tilsikter. Det var derfor med full rett at man allerede straks ved dennes (*Grunnlovens*) innførelse anså det eldre gjeldende forbud av 27. september 1799 mot anonymitet for umiddelbart hevet.”

1800-tallets forfattere og redaktører opptrådte i det alt vesentlige anonymt, ikke minst i samfunnsdebatten. Det var ikke bare fordi man mente at det var tillatt etter loven, men også fordi man mente at det tjente den *saklige* debatt. Saken skulle stå i forgrunnen, ikke hvem som mente hva.

Professor og redaktør Ludvig Kristensen Daa skrev, da han lanserte avisen ”Granskeren” i 1840, at han ikke ville bruke verken eget eller annens virkelige navn i sin avis. Han ønsket ikke derved ”å svekke eller øke vekten av noen ytret mening”. Han skrev om meningers vekt: ”Denne skal ene ligge i Sandheden og Rigtigheden af Anskuelserne selv. Det er derfor at Enhvers Navn, der bærer Redaktionen med en meddelse, vil vorde aldeles fortiet, undtagen naar han selv maatte ønske det Modsatte.”

En hver redaktør på den tiden måtte holde ”anonymiteten” hellig. Henrik Wergeland kalt anonymiteten for ”Trykkefrihedens Palladium” (*trykkefrihetens forsvarsmur*). Selv Bjørnstjerne Bjørnson hisset seg opp i vrede dersom noen røpet hans navn i en debatt hvor han opptrådte anonymt eller med psevdonym. Han mente at dersom avisene brukte navn i en hver debatt, ville avisene ikke lenger være ”Organ for offentlig Sag, men for private og personlige Kjævlerier...”